

славянски езикъ. А между това католишката пропаганда не бездействувала и въ мътната вода на временни недоразумения и спорове правила обилна ловидба¹⁾.

Предъ видъ на тия обстоятелства на православна и едино-вѣрна Русия се налагало да застане като помирителка между българи и гърци. Споредъ една записка, писана презъ 1858 г. и намѣрена въ книгата на тогавашния новгородски и с.-петербургски митрополитъ Григория († 1860), тогава била изработена и, както изглежда, приета отъ представителитъ на руската църква следната програма за действия въ гръко-българската разпря. „Ако ние, — казва се въ записката, — жаласйки да облекчимъ горчивата участъ на българитъ, не отдѣлимъ строго тѣхнитъ законни искания отъ незаконнитъ и допуснемъ поне най-малко нарушение свещенитъ права на великата църква, то тя ще ни сметне за съюзници или за слѣпи помощници на враговетъ на църквата, ще се ожесточи и противъ българитъ, и противъ насъ; тогава, може би, и законнитъ искания на българитъ ще останатъ неизпълнени, и между тѣхъ и гръцката църква ще произлѣзе раздоръ, отдавна желанъ отъ нашитъ врагове. Ако ли пък, грижейки се само за миръ съ гръцката църква, не окажемъ въ същото време дейна помощъ на българитъ въ това, което е законно въ стремжитъ имъ къмъ народна просвѣта, то въ тѣхнитъ очи ние ще станемъ наравно съ австрийцитъ, и тогава тѣ, като не виждатъ отъ насъ помощъ, въ ожесточение ще се хвърлятъ въ унията, на която услужливитъ имъ врагове отдавно сочатъ като на единичко средство за спасение. За да не се отклоняваме нито на дѣсно, нито на лѣво, ние трѣбва всѣкога да помнимъ, 1. че Русия е държава православна, въ която следователно църквата е съединена съ държавата, както душата съ тѣлото, и че да остава вселенската църква непогрѣшима и непорочна безъ гръцката е невъзможно; 2. че като православни, ние се явяваме на Изтокъ не представители на нѣкоя партия, а законни покровители на всички единовѣрни намъ племена, и 3. че ние не можемъ да допуснемъ потѣпкване на тѣхния езикъ и народностъ.

„Тия мисли трѣбва да ни ръководятъ въ източнитъ работи и да ни посочватъ, въ какво трѣбва да състоятъ нашитъ желанія и нашитъ задължения.

1. Ако враговетъ на църквата и въ френски, и въ нѣмски книжки и списания, чрезъ гласоветъ на иезуититъ и новитъ отстъпници, съ злорадство разгласяватъ навсѣкжде бивали и не-

1) Пакъ тамъ, стр. 40.